

נעשה משרת — והא' דלמרינן לעיל נשמיעה לא מיפסלא — מוקי לה רב ששט נשוגג. הודה לעבודה זרה — אמר לה: "אלי אמה". קמייתא — שגג צריקה. אבל שחיטה אימא מודה ליה לרב נחמן — ואפילו הויד. נכנס עמי — לפני ולפנים.

שאינ השחיטה נחשבת כשירות אלא כאשר נעשתה בשוגג, ואולם כשנעשתה במזיד — הריהו נעשה בכך משרת לעבודה זרה. ומנמקים את שיטותיהם. אמר רב נחמן: **מנא אמינא לה** [מנין, מה המקור בתורה להלכה זו שאני אומר אותה]? **דתניא** [שכן שנויה ברייתא]: **כהן שעבד עבודה זרה, ושב בתשובה, קרבנו הקרב בבית המקדש הריהו ריח ניחוח, מקובל ומרצה. ויש לכרר: במאי** [במה עבד] עבודה זרה? **אילימא** [אם תאמר] **שעבד בשוגג — מאי** [מה הענין] **שנאמר** **בברייתא** "שעבד עבודה זרה ושב בתשובה", והלא כהן זה שב ועומד הוא (אדם כשר הוא מיסודו), שהרי לא התכוון לחטוא! **אלא פשיטא** [פשוט] הוא שמדובר בברייתא זו שעשה הכהן כן במזיד. ומעתה אי [אם] מדובר באופן שחטא הכהן במזיד צריקה של דם הקרבן לעבודה זרה — גם כי [כאשר] שב בתשובה על כך, מאי הוי [מה נהיה], מה בכך? **עדיין פסול הוא להקריבה במקדש, שכן הא עבד** [הרי עשה] **לה לעבודה זרה שירות, ונפסל על ידי כך! אלא לאו** [האם לא] **מדובר באופן שעשה זאת בשחיטה.** ומכאן איפוא ראה לשיטתו, שהשוחט במזיד אינו נפסל להקריבה במקדש. **ורב ששת אמר לך** [יכול לומר] **לך בדיחית ראה זו: לעולם מדובר בשוחט לעבודה זרה בשוגג, ואשר לשאלה כיצד תוסבר הלשון "ושב" באדם זה — הכי קאמר** [כך הוא אומר, זאת כוונת הדברים]: **אם כהן זה שב מעיקרו** (שארם כשר הוא מיסודו), **בודאי דכי עבד** [שאף שכאשר עשה] **דבר עבייה, ששחט לעבודה זרה — בשוגג עבד** [עשה] **כן, ולכן קרבנו ריח ניחוח, ואולם אם לאו** [לא] **כן הוא אלא אינו כשר מעיקרו, ודאי אם שחט במזיד — אין קרבנו ריח ניחוח.**

תוספות

נזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים — בירושלמי פריך: והכתוב "וכל אדם לא יהיה באהל מועד", ואפילו מלאכים, דכתיב "ודמות פניהם פני אדם"; ומשני: דשמא שכינה היתה.

נעשה משרת לעבודה זרה. אמר רב נחמן: מנא אמינא לה? דתניא: פהן שעבד עבודה זרה ושב — קרבנו ריח ניחוח. במאי? אילימא בשוגג, מאי "ושב"? שב ועומד הוא! אלא פשיטא במזיד, ואי בזריקה, פי שב מאי הוי? הא עבד לה שירות! אלא לאו בשחיטה. ורב ששת? אמר לך: לעולם בשוגג, והכי קאמר: אם שב מעיקרו, דכי עבד בשוגג עבד — קרבנו ריח ניחוח, ואם לאו — אין קרבנו ריח ניחוח.

השתחוה לעבודה זרה — רב נחמן אמר: קרבנו ריח ניחוח, ורב ששת אמר: אין קרבנו ריח ניחוח. הודה לעבודה זרה — רב נחמן אמר: קרבנו ריח ניחוח, ורב ששת אמר: אין קרבנו ריח ניחוח.

וצריכא, דאי אשמעינן הך קמייתא — בההיא קאמר רב ששת — משום דעבד ליה שירות, אכל שחיטה דלא עבד ליה שירות — אימא מודה ליה לרב נחמן. ואי אשמעינן שחיטה — משום דעבד ליה עבודה, אכל השתחוה דלא עבד ליה עבודה — אימא לא, צריכא. ואי אשמעינן השתחוואה — משום דעביד ליה מעשה, אכל הודה דדיבורא בעלמא לא, אימא לא, צריכא.

ואין צריך לומר דבר אחר, וכי קאמר רב ששת אמר: בית חוניו לאו עבודה זרה הוא. דתניא: אותה שנה שמת שמעון הצדיק, אמר להן: שנה זו הוא מת. אמרו לו: מנין אתה יודע? אמר להן: כל יום הפפורים נזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ונתעטף לבנים, ונכנס עמי ויצא עמי. שנה זו נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ונתעטף שחורים, ונכנס עמי ולא יצא עמי. לאחר הרגל חלה שבעת ימים וימת. ונמנעו אחיו הפהנים מלברך בשם. בשעת פטירתו אמר להם:

כך הקריב קרבן בבית המקדש, שרב נחמן אמר כי קרבנו ריח ניחוח, מקובל ומרצה. ואילו רב ששת אמר כי אין קרבנו של כהן זה ריח ניחוח. והשני, בדין קרבנו של הכהן שהודה (שהצהיר בפניו) לעבודה זרה כאלוהיו, שאף בזה רב נחמן אמר שקרבנו ריח ניחוח, ואילו רב ששת אמר בזה שאין קרבנו ריח ניחוח. ולאחר שהוכחה מחלוקתם של רב נחמן ורב ששת במקרים שונים של עבודה לעבודה זרה (זריקה בשוגג, שחיטה במזיד, השתחויה, הודאה בפה), מסבירים כי **צריכא** [צריך] שתיאמרנה כל המחלוקות הללו, **דאי אשמעינן הך קמייתא** [שאם היה משמיע לנו רק את זו הראשונה, זריקה בשוגג, הייתי אומר כי דווקא **בההיא קאמר** [באותה עבודה זרה] **רב ששת שאין קרבנו מתקבל, ומשום דעבד ליה** [שעשה לו] **שירות לעבודה זרה, אבל במקרה שרק עשה שחיטה לעבודה זרה, דלא עבד ליה** [שלא עשה בה] **שירות לעבודה זרה, אף שעשה כן במזיד — אימא** [אומר] **שמודה ליה** [לו] **רב ששת לרב נחמן שקרבנו מתקבל. וכן אי אשמעינן** [אם היה משמיע לנו] **את מחלוקתם רק בענין שחיטה במזיד — הייתי אומר שרב ששת סבור שאין קרבנו מתקבל, משום דעבד ליה** [שעשה לו] **על כל פנים עבודה. אבל במקרה שהשתחוה לעבודה זרה, דלא עבד ליה** [שלא עשה לו] **עבודה — אימא** [אומר] **שאף לרב ששת קרבנו של כהן זה לא נפסל. על כן צריכא** [צריך] **שתיאמר אף מחלוקתם בענין השתחוואה לעבודה זרה. ואי אשמעינן** [ואם היה משמיע לנו] **את מחלוקתם רק בענין השתחוואה — הייתי אומר שרב ששת סבור שאין קרבנו מתקבל, משום דעביד ליה מעשה** [של השתחוואה], **אבל אם רק הודה בפיו לעבודה זרה, דדיבורא בעלמא** [שדיבור בלבד] **הוא זה, ולא מעשה — אימא** [אומר] **שאף לדעת רב ששת לא יפסל קרבנו. על כן צריכא** [צריך] **להיאמר אף אופן זה של מחלוקתם.**

שנינו במשנתנו כי הכהנים ששימשו בבית חוניו פסולים לעבודה בבית המקדש שבירושלים, והוסיפה המשנה כי אין צריך לומר שכן הוא דינם של הכהנים ששימשו לדבר אחר (עבודה זרה). ודינים בדברים הללו: מרקאמר [נמה שהוא אומר] **כי אין צריך לומר שכן הוא הדין ככהן ששימש לדבר אחר, מכלל כך ניתן ללמוד שבית חוניו עצמו — לאו** [לא] **בית עבודה זרה הוא. ודנין בדברים הללו: מרקאמר** [נמה שהוא אומר] **כי אין צריך לומר שכן הוא הדין ככהן ששימש לדבר אחר, מכלל כך לאו** [לא] **בית עבודה זרה הוא. דתניא** [שכן שנויה ברייתא] **המסורת כיצד נוסד בית חוניו זה: אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק, ששימש ככהן גדול, אמר להן לחכמים: בשנה זו הוא (כלומר, אני) מת, אמרו לו: מנין אתה יודע זאת? אמר להן: בכל שנה ושנה ביום הכפורים, כשנכנסתי לקודש הקדשים בסדר עבודת היום, נזדמן לי מראה דמותו של זקן אחד הלבוש בבגדים לבנים ונתעטף ראשו בלבנים, וכשנכנסתי לקודש הקדשים היה נכנס עמי, ושוהה עמי בעת עבודתי שם, ולאחר מכן יצא עמי אל מחוץ לקודש הקדשים. ואילו בשנה זו נזדמן לי זקן אחד הלבוש בבגדים שחורים ונתעטף בשחורים, ובשעה שנכנסתי לקודש הקדשים אמנם נכנס עמי ואולם בשעה שיצאתי מקודש הקדשים לא יצא עמי. ואכן, מיד לאחר יום הכיפורים, לאחר הרגל (חג הסוכות) חלה שמעון הצדיק **שבעת ימים, ומת. ומעירים אגב כך, כי מאז פטירתו של שמעון הצדיק, חשו הכל שיש שינוי וירידה בדורות, נמנעו אחיו הכהנים מלברך את ישראל ברכת כהנים בשם המפורש (שהיו אומרים, כדרך הנאמרת עד עתה, בכינוי). ושבים לענין יסודו של בית חוניו: בשעת פטירתו של שמעון הצדיק, אמר להם לחכמים בצוואה:****

עיונים
וצריכא דאי אשמעינן הך קמייתא... שאלו אחרונים: מדוע אין מרשמעת מחלוקתם של רב ששת ורב נחמן רק באופן הקל ביותר (בהודאה), וממנה נרע שרואי כן היא דעתו של רב ששת באופנים החמורים ממנה? והסבירו כי אם כך לא היינו יודעים מהי דעתו של רב נחמן. שהיה מקום לומר כי רק בהודאה הריהו חולק על רב ששת וסבור שאין הכהן נפסל על ידה, אבל באופנים החמורים מהודאה היה אפשר לומר כי אף רב נחמן סבור שנפסל הכהן.
ואי אשמעינן שחיטה משום דעבד ליה עבודה העירו אחרונים כי לענין מחלוקתם של רב נחמן ורב ששת בדין של הכהן השוחט לעבודה זרה, אין צורך לומר כי התצרכה להיאמר מחלוקתם זו משום צד החומרה שיש בשחיטה (שהריהו בכלל "עבודה"). שהרי יש צד מיוחד במחלוקת זו, שאינו בשאר מחלוקותיהם: שבכל שלושת האופנים האחרים נחלקו באופן שעשה הכהן את מעשהו בשגגה. שהרי אם עשה אותם במזיד — אף רב נחמן סבור שהריהו נפסל בכך. ואולם בשחיטה חלוקים הם דווקא באופן שעשה במזיד, שהרי השוחט לעבודה זרה בשוגג — אף רב ששת סבור שאין הוא נפסל בכך (יד דוד).
אבל הודה דדיבורא בעלמא מדברים אלה עולה כי ההודאה בעבודה זרה (שמקבלה עליו כאלוהים אחרים) פחות חמורה מההשתחוואה לעבודה זרה (שכן ההודאה אינה אלא דיבור בלבד, בעד ההשתחוואה הינה מעשה). ומכאן הקשו על דברי הרמב"ם (הלכות ביאת מקדש פי"א ה"א) הנראים כסותרים לכך, שכן פסק כי כהן השוחט לעבודה זרה בשוגג — עבודתו כשרה, ואילו לענין המשתחוה לעבודה זרה וכן בענין המודה בעבודה זרה פסק כי נפסל מלהקריב בבית המקדש (ל"מ, זבח תודה).
אותה שנה שמת שמעון הצדיק וכו' שכן שימש שמעון הצדיק בכהונה גדולה ארבעים שנה, והיו ארבעים השנים הללו ניכרות ברוב קרשה וניסים שהיו בהן במקדש, ולאחר שמת שמעון הצדיק, פסקו כל אלה.

נזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים בירושלמי (יומא פ"ה ה"ב) מובא כי הקשו תלמידיו של ר' אבהו על דברים אלה, כיצד זה נראה לשמעון הצדיק דמות אדם בקודש הקדשים, הרי נאמר "וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש עד צאתו" (ויקרא טו, יז), ובכלל הדברים הללו אמורים אף אלה שנאמר בהם "ודמות פניהם פני אדם" (יחזקאל א, ג, בתואר המלאכים בחזון)? והשיב להם ר' אבהו: שמא היה זה הקדוש ברוך הוא בעצמו (קרבן העדה שם. ובפירוש פני משה שם: אפשר כבוד הקדוש ברוך הוא בעצמו נראה לו. וכן כתבו תרי"ג יומא לט, ב), ובתוס' לפנינו אמרו שהשיב להם ר' אבהו כי שמא היתה זו השכינה.
ונמנעו אחיו הכהנים לשון זו התפרישה באופנים שונים. יש אמורים שהכוונה לכל הכהנים,

אורה ההלכה
השתחוה לעבודה זרה כהן שהשתחוה לעבודה זרה במזיד ועבר והקריב אחר כך לה' — אין קרבנו ריח ניחוח. השתחוה לעבודה זרה בשוגג, ועבר והקריב אחר כך לה' — קרבנו ריח ניחוח. כפירוש הרמב"ם לברייתא (בס"מ). כרב ששת. (רמב"ם ספר עבודה הלכות ביאת מקדש פי"א ה"א).
הודה לעבודה זרה כהן שהודה לעבודה זרה ועבר והקריב אחר כך לה' — אין קרבנו ריח ניחוח. כרב ששת. (רמב"ם שם).

מסורת הש"ס

- א. מגילה י"א. ע"ז נ"ב.
- ב. עין יומא לט"ב. ירושלמי יומא פ"ה ח"ב. שם פ"ו ה"ג. שמחות ברייתות מאבל רבתי פ"ד ג. ויק"ר פכ"א י"ב. ילק"ש תורה תקע"א.

גרסות

מאי ושב בכתי"מ חסרות מלים אלה.
עבד לה בכתי"מ: **עבד ליה.**
דבר אחר בכתי"מ: **לדבר אחר.**
לאו עבודה זרה הוא תניא **כמאן דאמר** בכתי"מ: **לאו בית ע"ז היא כמ"ד.**
נזדמן בכתי"מ: **היה מוזמן** **בשטמ"ק** **ובמקבילה:** **היה מוזמן.**
ונתעטף לבנים ונכנס עמי ויצא **בכתי"מ:** **ומתעטף לבנים נכנס עמי ויצא.**
ולא יצא עמי בכתי"מ: **ולא יצא** **ויש בכתי"מ:** **ויצא עמי.**

א"ש"ר

שמעון הצדיק
קימים ספיקות רבים בין החוקרים בדבר הכהן הגדול שהיה מכונה שמעון הצדיק, כיון שהיו שני כהנים גדולים (סב ונכדו) שנקראו שניהם שמעון בן חוניו. ואף יתכן כי שניהם נתכנו בכינוי זה.
על שמעון הצדיק נאמר כי היה משיירי כנסת הגדולה, וממנו מתחילה שלשלת הקבלה של חכמי הדורות הידועים לנו בשמוניהם. על צדקתו מסופר במקומות רבים במשנה ובתלמוד. דברי שבו מיוחדים נאמרו על שמעון מפי בן זורו שמעון בן סירא: "גדול אחיו ותפארת עמו... הדואג לעמו מחתף ומחזק עמו מצד... מה נהדר בהשקפתו מנאל ובצאתו מניבת הפרוכת, ככוכב אור מבין עינים וכיכר מלא בימי מועד... ועוד (בן סירא מט). דברים המוכיחים עד כמה היה נערץ בישראל עוד בימי חייו.

אמר ליה – שמעי למוני: נא ולמדך סדר עבודה. אונקלי = מלגו של עור. צילצול = אזור. לאהובתו = לאשמו. זה שלא ירד לה – שמעי שלא ירד לה לגדולה, כך נמקל נאמיו. היורד לה על אחת כמה וכמה – שאין מורידין אומ, שלא יקלל עמו. בא ואלמדך – מוני היה חכם משמע. שברח ממנה – שלא רצה לקבל ממנה. כל האומר עולה [אז] מנחה בתחילה קודם שיפריש קרבנו ואמר עלי עולה או מנחה אני מטיל עליו כו' – משום דאין טוב לומר "עלי" – שמה לא יקיים, וכתיב (דברים כג) "וכי תחל לנדור". לטון אחר: נחמילה כל האומר "עלה" – אני כופמו ומניחו לפני ארי. ועכשו כל האומר לירד הימנה – אני מטיל עליו קומקום של חמין. נחמילה הייתי שונה את הרצונות, וכל האומר לי "עלה לגדולה" וכו'. ועכשו שעליתי לגדולה וכו'. רבי יהושע בן פרחיה נשא היה נמסכת חגיגה (טו, א). מדברות שפת כנען – שפת ישראל היושבים נאך כנען. וסיפא דקלא.

תוספות

חוניו בני ישמש תחתי – תימה: הא דרשינן בתורת כהנים, "תחת אביו" – בזמן שהוא ממלא מקום אביו, וזה לא היה יודע סדר עבודה, דהא קאמר ליה "בא ואלמדך סדר [עבודה]"! ויש לומר: דברית חטא היה ממלא מקום אבותיו, ואם תאמר: וכי לא ראה כהן גדול משמש מעולם, שהיה לובש באונקלי וחגור בצילצול? ועוד: הא אינו עשה כהן גדול עד שיעשה סגן? ויש לומר: דלא היה יודע, ובא ליכנס בכהונה גדולה תחילה. והעלה ועלה עולה לשם שמים – תימה: הרי יש כאן איסור שחוט חוץ? ונראה: דלכני נח היה מעלה, (לגוים) הונדריס נדריס ונדבות.

בתחילה כל האומר עולה [אז] מנחה – בתחלה קודם שיפריש קרבנו ואומר הרי עלי עולה ומנחה אני מטיל עליו כו'. משום דאין טוב לומר "עלי" – שמה לא יקיים, וכתיב (דברים כג) "וכי תחל לנדור" וגו' כך פירש הקונטרס. עוד פירש בקונטרס פירוש אחר: גרסינן "בתחילה כל האומר "עלה" – אני כופתו ומניחו לפני ארי, עכשו כל האומר לירד ממנה – אני מטיל עליו קומקום של חמין. בתחילה הייתי שונה הרבנות, וכל האומר לי "עלה לגדולה" כו'. ועכשו שעליתי לגדולה, רבי יהושע בן פרחיה נשא היה, במסכת חגיגה (טז, א). עד כאן לשונו. ואותו לשון ראשון היה כתוב בספר, ולעיל הוה ליה לאיתווי, גבי "הרי עלי עולה". ורבינו קלונימוס אביו של רבי משולם הגיה כלשון שני בשעת פטירתו, והסופר טעה בין "עלה" ל"יעולה", ושלשה דברים הגיה כמפי נבואה בשעת פטירתו. זאת ועוד אחרת: שהיה כתוב בספרים בפרק "בית שמאי" בזבחים (מה, ב), "דבית שמאי חייבין עליהם משום פיגול – חייבין עליהם משום נותר וטמא, חוץ מן הדם. ונומי רבי שמעון מחייב בדבר שדרכו להיאכל". פירוש: אמר רבי שמעון. ועוד הגיה בשבועות (יב, ב), שהיה כתוב בספרים "קרבנות ציבור סכין מושכתן למשוה", ולא היו יודעין מהו, ואמר דגרסינן "למה שהיו".

חוניו בני ישמש כהן גדול תחתי (במקומו). נתקנא בו בחוניו שמעי אחיו, שכן היה גדול ממנו מחוניו שתי שנים ומחצה. הסתיר את קנאתו, ואמר לו בתחילה על מנת להכשילו: בא ואלמדך סדר עבודה של הכהן הגדול (שכן היה שמעי חכם ממנו). הלבישו שמעי את חוניו באונקלי (גלימה), וחגרו בצילצול (חגורה מקושטת), העמידו אצל המזבח. ואחר כך אמר להם שמעי לאחיו הכהנים: ראו מה נדר זה ואף קיים את מה שנדר לאהובתו, שכן אמר לה: "באותו היום שאשתמש בכהונה גדולה – אלבוש באונקלי שליכי [ש] ואחגור בצילצול שליכי [ש]". בקשו אחיו הכהנים להרגו בכהונה גדולה אלבוש באונקלי שליכי ואחגור בצילצול שליכי". בקשו אחיו הפהנים להרגו, רץ מפניהם ורצו אחריו. הלך לאלפסנדריא של מצרים, ובנה שם מזבח, והעלה עליו לשום עבודה זרה. וכששמעו חכמים ביהודה עליו, נקטו להם פתרון: לא ירד לה (לא הגיע לכהונה גדולה), כיון שנלקחה ממנו – כך קלקל, שהקים בית עבודה זרה. זה היורד לה (שכבר הגיע לגדולה) – על אחת כמה וכמה שהיה מקלקל אם היא נלקחת ממנו. אלו דברי ר' מאיר. ונמצא שלדעת ר' מאיר שימש בית חוניו מיסודו לעבודה זרה.

וממשיכה הברייתא כי אמר לו ר' יהודה לר' מאיר: לא כך היה מעשה, אלא שאף שציווה שמעון הצדיק כי חוניו הוא שיכהן תחתיו ככהן גדול, מכל מקום לא קיבל עליו חוניו את התפקיד, משום שהיה שמעי אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצה, ולכן נעשה שמעי לכהן גדול. ואף על פי כן חוניו עצמו לא רצה לשמש ככהן גדול, מכל מקום נתקנא בו חוניו בשמעי אחיו על שהוא משמש ככהן גדול (שכן חוניו היה חכם ממנו), וביקש להכשילו. מה עשה? אמר לו חוניו לשמע: בא ואלמדך סדר עבודה של כהן גדול. והלבישו באונקלי, וחגרו בצילצול, והעמידו אצל המזבח. אמר להם לאחיו הכהנים: ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו, "אותו היום שישתמש בכהונה גדולה – אלבוש באונקלי שליכי [ש] ואחגור בצילצול שליכי [ש]". בקשו אחיו הכהנים להרגו את שמעי על כך. עמד שמעי וסח להם לכהנים את כל המאורע (שהוטעו לעשות כן על ידי חוניו). בקשו הכהנים לפיכך להרוג את חוניו שגרם לזה. רץ חוניו מפניהם, ורצו אחריו. רץ לבית המלך, ורצו אחריו, כל הרואה אותו אמר: זה הוא, זה הוא, שידעו מי הוא, ולא יכול היה להימלט שם. לפיכך הלך לאלפסנדריא של מצרים, ובנה שם מזבח, והעלה עליו לשם שמים. לקיים מה שנאמר "והיה) ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים ומצבה אצל גבולה לה' (שם יט). הרי שלדעת ר' יהודה שימש בית חוניו ככית לעבודת ה'. וכששמעו חכמים בדבר, אמרו: ומה זה חוניו שברח ממנה (מן הכהונה הגדולה), שהרי בתחילה לא רצה בה, כל כך גברה קנאתו כשראה את אחיו משמש בה, עד שעשה כך להכשיל את אחיו באופן כה חמור. זה המבקש לירד לה (ועדיין לא הגיע לגדולה) – על אחת כמה וכמה גדולה היא קנאתו במי שמשמש בגדולה זו.

ובעקבות דברי חכמים הללו באשר לתוצאותיה האפשריות של העלייה לגדולה, מביאים עוד מה שתנאי [שנינו בכרייתא]. אמר ר' יהושע בן פרחיה: בתחלה כל האומר לי "עלה לה לגדולה של נשיאות" (שכן היה ר' יהושע בן פרחיה נשיא) – אני מטיל עליו קומקום של חמין, מפני כעסי עליו, על הצעתו לגדולה. וראיה לדבר, שהרי מוצאים אנו כי שאל ברח ממנה מן הגדולה, שלא רצה לשמש כמלך על ישראל ("ויאמר ה' הנה הוא נחבא אל הכלים". שמואל א י, כב), ואולם כשעלה למלכות, וסבור היה כי עומד דוד ליטלה ממנה – בקש להרוג את דוד (שם פרקים יח–כז).

למעלה הובא שלדעת ר' מאיר שימש בית חוניו לעבודה זרה ולדעת ר' יהודה שימש לעבודת ה', והביא ר' יהודה ראייה לדבריו מן הנאמר בנבואת ישעיהו על מצרים, שעתידי לקום בית לעבודת ה' במצרים. ובענין זה אמר ליה [ל] מר קשישא [הזקן] בריה [בנו] של רב חסדא לאביו: ר' מאיר, האי קרא [זה הפסוק] שהביא ר' יהודה מאי עביד ליה [מה הוא עושה בו, כיצד הוא מפרש אותו]? השיב לו אביו: מקרא זה מתפרש לכדתניא [לכנו ששנויה ברייתא]: לאחר מפתו של צבא סנחריב מלך אשור שצר על ירושלים (מלכים ב פרקים יח–יט), יצא חזקיה המלך אל מחוץ לירושלים ומצא גויים בני מלכים שהביא אתו סנחריב ממסעות כיבושו, שהיו יושבין בקרונות של זהב, וההידוך (הביא אותם לנדור) שלא לעבוד עבודה זרה, והם קיימו את הנדר והתפזרו למקומותיהם, שכן נאמר באותה נבואת ישעיהו על מצרים: "ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען

מסורת הש"ס ג. ירושלמי פסחים פ"ו ה"א (רבי ישוע בן קבסי). עיין אדר"י נוסחא א פ"י (ר' יהודה). סדר עולם רבה פכ"ג. ולקיש נ"ך רל.

גרסות

חוניו בני יש בכת"י: חוניו בנו. אותו היום שאשתמש בכת"י: ביום שאשמש. ובנה שם מזבח והעלה עליו לשום עבודה זרה בכת"י: ובנה מזבח והעלה עליו עולות לשם ע"ז. היורד בכת"י: זה שירד. ובנה שם מזבח והעלה עליו לשם שמים בכת"י: ובנה מזבח והעלה עליו לשם. והיה ביום ההוא במקרא: ביום ההוא. ומצבה אצל גבולה לה' בכת"י: חסרות מלים אלה. בתחלה כל האומר עולה לא אני כופתו ונותנו לפני הארי עתה כל האומר לי לירד ממנה אני מטיל עליו קומקום של חמין בכת"י: בתחלה לה' קודם שיאמר עולה ומנחה אנו מטילין עליו קומקום של חמין יש בכת"י: בתחילה כל האומר עולה ממנה אני מטיל עליו קומקום של חמין וברשי: כל האומר עולה או מנחה בתחילה קודם שיפריש קרבנו ואמר עלי עולה או מנחה אני מטיל עליו עתה כל האומר לי לירד ממנה זה אני מטיל עליו קומקום של חמין יש כתי' שאין בהם מלים אלה. שהרי שאלו ברח ממנה וכשעלה בקש להרוג את דוד בכת"י חסרות מלים אלה. לאביו יש בכת"י: לרב אשי. לכדתניא לאחר בכת"י: מיבעי ליה לכדתניא לאחר. בני מלכים יש כתי' שאין בהם מלים אלה.

לשון

אונקלי מקור המלה הוא כנראה ביוונית ἀνάκλων (אנאקלון), שפירושה: קצר, חתוך. והוא כינוי לכתונת קצרה הנמיתה עד לברכיים.

צילצול מכל המקורות עולה כי הצלצול הוא חגורה או סרט מקושט הענוד כעין חגורה. יש סבורים כי המלה קרובה ל"שילתלתי", ולפי זה כוונתה שרשרת דקה, או חגורה מעשה מקלעת.

קומקום מקורה של המלה הוא ביוונית κουκουμύου (קוקומיו) ובלטינית cucuma, שמשמעו – כלי כעין כד חרס, המשמש בעיקר לחזיקו בו מים.

קרן מקורה של המלה הוא ביוונית κάρων (קרון) ומשמעה – קרון, עגלת משא, ופעמים גם מרכבה.

ציור רומי של קרון טעון חיילים

אישים

ר' יהושע בן פרחיה נשיא הסנהדרין בדור השני של חכמי תקופת הזוגות. חבריו של ניתאי חארבלי, ששימש כאב בית דין. קיבל מחכמי הדור הראשון של הזוגות, יוסי בן יעזר ויוסי בן יוחנן, ומסר מורשתו לחכמי הדור הבא. כאשר יוחנן כהן גדול נעשה בסוף ימיו צדוקי, ורדף את חכמי ישראל, ברח ר' יהושע בן פרחיה לאלכסנדריה של מצרים, ולימים, שלח אליו תלמידו שמעון בן שטח לשוב לירושלים.

העיונים

אלכסנדריה של מצרים כיון שהיו ערים רבות באסיה ובאפריקה שנקראו בשם אלכסנדריה (ובניהן העיר הגדולה בסוריה אלכסנדריה), היו קוראים לעיר זו "אלכסנדריה של מצרים". במשך דורות רבים הייתה קהילה יהודית גדולה וחשובה מאוד באלכסנדריה, ובית הכנסת הגדול שבה היה מפורסם בגודלו העצום. הדיוכי האכזרי של מריוות היהודים (בשנים 66 ו-115) הרס כנראה למשך זמן ממושך את מוסדות הקהילה, ואת בית הדין המרכזי שלה.

חוניו היה בחוץ לארץ (משך כמה דברים יב, יג. דובב מישרים). אכן הרמב"ם (פיהמ"ש) כתב שהעובדים בבית חוניו עברו על איסור שחיטת חוץ. והביאו אחרונים ראייה לדבריו. שהרי אמרו במשנתנו כי הכהנים ששימשו בבית חוניו נפסלו לעבודה בבית המקדש, ואילו לא עברו בהנים אלה על איסור שחוטו חוץ, לא היה להם להיפסל מלשרת במקדש (מהרש"א).

אני כופתו ונותנו לפני הארי... אני מטיל עליו קומקום של חמין הסבירו המפרשים, שהכעס על המציע לעלות לגדולה אינו כה גדול, וביטוי לו הוא מעשה תגובה שאין בו היוק בידים (כפיתתו ונתיתו לפני הארי). ואילו הכעס על המציע לרדת מן הגדולה הוא כה גדול, שביטוי לו הוא מעשה תגובה שיש בו היוק בידים, כהשלכת קומקום וכו מים חמים (מהרש"א).

וקיים לאהובתו נחלקו המפרשים במי הדברים אמורים. יש שאמרו שהכוונה היא לאשתו של שמעי (רשי, רבינו גרשום), ויש שאמרו שהכוונה היא לחשוקה שהייתה לו שהיה מננה עימה (רמב"ם פיהמ"ש).

ובנה שם מזבח והעלה עליו לשם שמים כתבו התוס' שהעלו בבית חוניו קרבנות עבור נכרים, והרי אין הנכרים מוזהרים על הקרבה מחוץ למקדש. ואף שאסור לסייע בידיהם של הנכרים להקריב בחוץ (ובחים קט"ז) וגם איסור כרת יש בדבר לשיטת ר' יוסי שם, מכל מקום שיטה זו האומרת שבית חוניו שימש לקרבנות לה' הינה שיטתו של ר' יהודה, דעת ר' יהודה (המובאת בספרי פ' ראה) היא שאין איסור שחוטו חוץ נהג בקדשי גויים שהוקדשו בחוץ לארץ, ואף בית

